

Викторина „Дигитален компас“

Инструкции за учителя

1 - 4 клас

Нужно ви е само: този файл и гъска/флипчарт за точките.

Стъпки:

1. Разделете класа на 3–4 отбора. Всеки отбор си избира име, свързано с дигиталния свят (напр. „Кибер стражи“, „Алгоритми“, „Детективи“).
2. Прочетете въпроса и възможните отговори на глас. Отборите обсъждат тихо 15–20 секунди.
3. Отговаря отборът, който вдигне ръка/табелка пръв. Верен отговор = 1 точка. Ако сгреша, право да отговори има следващият отбор.
4. След всеки въпрос прочетете кратката „Обратна връзка“ — така викторината се превръща и в мини-урок.
5. Обявете отбора-победител.

Свързани ресурси в „Компас“: за всяка тема има статия за учителя, видео с експерт, брошура за родители и готов план на урок. Използвайте ги, за да задълбочите дискусията след викторината.

prepodavame.bg/kompas-v-digitalnia-svyat/

Ключ за учителя: 1-Б, 2-А, 3-В, 4-Г, 5-А, 6-Г, 7-В, 8-Б, 9-Г, 10-В, 11-А, 12-Б, 13-В, 14-Г, 15-Б, 16-А, 17-Г, 18-А, 19-В, 20-Б.

1. Какво е изкуственият интелект (ИИ)?

А) Вълшебство, което знае всичко на света.

✗ ИИ не е магия – работи по правила.

Б) ☒ Компютърна програма, която търси правила и прилики.

Точно! ИИ се учи от много примери.

В) Жив робот, който мисли и чувства точно като истински човек.

✗ ИИ не е жив и не мисли като теб.

Г) Забавна игра на телефона и таблета.

✗ ИИ може да е в игри, но не е самата игра.

2. Виждаш новина, която те плаши, и искаш веднага да я споделиш. Какво правиш първо?

А) ☒ Спираш и проверяваш, преди да споделиш.

Браво! Силната емоция е знак да спреш и провериш.

Б) Споделяш веднага, за да предупредиш всички приятели.

✗ Бързото споделяне разнася непроверени неща.

В) Изпращаш новината само на един близък приятел.

✗ И на един приятел значи да я разпространиш.

Г) Плашиш се силно и изключваш телефона веднага.

✗ Няма нужда да се плашиш – просто провери.

3. Виждаш, че в чата се подиграват на твой съученик. Кое е най-доброто?

А) Смейеш се заедно с всички останали в чата.

✗ Смехът наранява още повече.

Б) Не правиш нищо, защото не е твоя работа.

✗ Мълчанието помага на този, който обижда.

В) ☒ Подкрепяш съученика и казваш на възрастен.

Точно! Свидетелят може да помогне.

Г) Излизаш тихо от чата, без да казваш нищо.

✗ Тихото излизане оставя съученика ти сам.

4. Кое просто правило помага за добър сън?

А) Телефонът стои до леглото на беззвучен режим.

✗ Телефонът до леглото изкушава и накъсва съня.

Б) Гледаш видеа в леглото, докато накрая заспиш.

✗ Видеата преди сън затрудняват заспиването.

В) Играеш игри на телефона си, докато си в леглото.

✗ Игрите в леглото те държат буден.

Г) ☒ Екраните „заспиват“ поне половин час преди лягане.

Браво! Така мозъкът ти се успокоява.

5. Кое НИКОГА не се казва на непознати онлайн?

- А) ☒ Домашният ти адрес и телефонният ти номер.
Точно! Те показват къде си – това е тайна.
- Б) Любимият ти цвят, любимото ти число и любимата ти песен.
☒ Тези неща са безопасни – не издават къде си.
- В) Любимото ти животно и любимата ти храна.
☒ Това е безопасно за споделяне.
- Г) Любимата ти приказка и любимият ти филм.
☒ Това няма нужда да е тайна.

6. Приятел казва: „ИИ ми каза, че динозаврите живеят в гората – значи е вярно!“ Ти какво мислиш?

- А) Прав е – щом компютърът го казва, значи е вярно.
☒ ИИ звучи уверено, но може да греша.
- Б) Казваш му никога повече да не ползва компютър.
☒ Не е нужна забрана – само проверка.
- В) Няма значение дали новината е вярна, или не.
☒ Има значение кое е вярно!
- Г) ☒ Проверявате заедно в книга или при възрастен.
Браво! ИИ понякога бърка – винаги проверяваме.

7. Някой ти изпраща обидно съобщение. Кое е добре да направиш?

- А) Отвърщаш веднага със същата обида, за да си го върнеш.
☒ Обида срещу обида влошава нещата.
- Б) Разказваш на всички в класа колко е лош.
☒ Така става още по-лошо.
- В) ☒ Казваш на възрастен, на когото имаш доверие.
Точно! Възрастен може да помогне.
- Г) Пазиш го в тайна и се разстройваш сам.
☒ Не оставай сам – сподели.

8. Кое екранно време е по-добро за теб?

- А) Да гледаш кратки видеа едно след друго с часове.
☒ Часове видеа отслабват вниманието.
- Б) ☒ Да създаваш, учиш или играеш образователна игра.
Браво! Така времето пред екрана може да е полезно.
- В) Да скролваш безкрайно, докато накрая ти омръзне.
☒ Безкрайното скролване не ти дава нищо.
- Г) Няма никакво значение какво правиш пред екрана.
☒ Има значение – важно е какво правиш.

9. Направил си рисунка с ИИ по твоя идея. Как е честно да кажеш?

- А) „Аз я нарисувах сам, без никаква помощ.“
☐ Не си я нарисувал сам – ИИ помогна.
- Б) „Компютърът я направи, аз нямам нищо общо.“
☐ Идеята пак е твоя – не я омаловажавай.
- В) Не казвам нищо на никого за рисунката.
☐ По-добре кажи честно как е направена.
- Г) ☒ „Идеята е моя, компютърът ми помогна.“
Точно! Честно е да го кажеш.

10. Откъде ИИ „знае“ разни неща?

- А) Ражда се умен и знае всичко съвсем сам.
☐ ИИ не се ражда умен – учи се.
- Б) От тайни сателити в космоса, които снимат всичко на Земята.
☐ Няма тайни сателити – само данни от хора.
- В) ☒ От милиони снимки и текстове, направени от хора.
Браво! Учи се от много примери.
- Г) Пита други роботи и компютри по света.
☐ Не пита роботи – учи се от данни.

11. Какво е онлайн тормоз?

- А) ☒ Когато някой е постоянно обиждан онлайн.
Точно! Тормозът се повтаря.
- Б) Едно скарване, след което двамата се сдобряват.
☐ Едно скарване не е тормоз.
- В) Забавна шега между приятели, на която се смеят.
☐ Ако наранява и се повтаря, не е забавно.
- Г) Когато играеш някаква игра съвсем сам.
☐ Играта сам няма нищо общо.

12. Как разбираш дали прекарваш твърде много време пред екрана?

- А) Никога не се замисляш изобщо за това.
☐ Добре е да забелязваш.
- Б) ☒ Забелязваш как се чувстваш след екран и след игра навън.
Браво! Тялото ти сигнализира.
- В) Броиш само колко игри имаш на телефона.
☐ Броят игри не показва как ти влияят.
- Г) Питаш самия телефон дали прекарваш твърде много време пред него.
☐ Телефонът няма да ти каже.

13. Защо снимка пред училището ти с адреса може да е опасна онлайн?

А) Защото снимката не изглежда достатъчно красива.

✗ Не е въпрос на красота.

Б) Защото заема твърде много място на телефона.

✗ Не заетото място на телефона е важно.

В) ☒ Защото показва на непознати къде да те намерят.

Точно! Показва къде си.

Г) Защото е черно-бяла, а не цветна снимка.

✗ Цветът не е проблемът.

14. Понякога ИИ казва нещо грешно и странно. Как го наричаме простишко?

А) ИИ се е счупил напълно и завинаги.

✗ Не е счупен – просто проверяваме.

Б) ИИ се шегува с нас нарочно, за да е смешно.

✗ ИИ не се шегува – просто греша.

В) ИИ се е ядосал и точно затова бърка.

✗ ИИ няма чувства.

Г) ☒ ИИ „сънува“ неща, които не съществуват.

Браво! Понякога уверено измисля.

15. Къде е най-добре да провериш нещо, за да си сигурен?

А) Коментар от непознат човек в социална мрежа.

✗ На непознат коментар не бива да се вярва.

Б) ☒ Учебник, книга или детска енциклопедия.

Точно! Това е проверено от възрастни.

В) Съобщение с много удивителни знаци и главни букви.

✗ Много удивителни знаци значат, че не е сериозно.

Г) Каквото случайно сподели някой приятел.

✗ Приятел може да сподели нещо невярно.

16. Приятел казва, че екраните са само лоши. Кое е вярно?

А) ☒ Технологиите могат да бъдат полезни – важно е кога и колко.

Браво! Важно е кога и колко.

Б) Всички екрани и приложения са напълно опасни.

✗ Не всичко е опасно – важно е кога и колко.

В) Колкото повече време пред екрана, толкова по-добре.

✗ Повече не значи по-добре.

Г) Екраните нямат абсолютно никакво значение.

✗ Имат значение – важно е кога и колко.

17. Какво е безопасно да кажеш на дигитална програма, за да ти помогне?

А) Паролата за таблета или телефона си.

✗ Паролата е тайна – никога.

Б) Домашния си адрес и класа си в училище.

✗ Адресът показва къде живееш.

В) Номера на мобилния си телефон.

✗ Телефонният номер е личен.

Г) ☒ Хобитата и любимите си цветове.

Точно! Те не издават къде си.

18. Кое е вярно за ИИ и истинския приятел?

А) ☒ ИИ е инструмент – не му казваме лични тайни.

Браво! Тайните са за хора, на които вярваш.

Б) ИИ е по-добър приятел, защото знае повече неща.

✗ Знанието не прави ИИ приятел.

В) Няма никаква разлика между ИИ и приятел.

✗ Има голяма разлика – ИИ е машина.

Г) ИИ винаги те разбира точно като истински приятел.

✗ ИИ не „разбира“ – само отговаря.

19. Гледаш видео, в което устните на човека мърдат странно, а той казва нещо шокиращо. Какво е вероятно?

А) Просто има лоша интернет връзка в момента.

✗ Лошата връзка разваля картината, но не така.

Б) Човекът в клипа говори малко по-бавно.

✗ Бавната реч не обяснява странните устни.

В) ☒ Видео то може да е фалшиво, направено с компютър.

Точно! Това може да е знак за фалшиво видео.

Г) Видео то е твърде дълго и твърде голямо.

✗ Дължината няма нищо общо.

20. Кое правило за онлайн поведение наистина помага?

А) „Просто винаги бъди добър и мил с всички наоколо.“

✗ Звучи хубаво, но е твърде общо.

Б) ☒ „Не препращаме неща, които могат да наранят.“

✓ Браво! Конкретно и веднага приложимо.

В) „Не прави никакви лоши неща онлайн.“

✗ Не казва какво точно.

Г) „Играй на телефона колкото си искаш.“

✗ Това не е правило към другите.